

Asia: VN/5386/2020-VM-152

Lausuntopyyntö ehdotuksesta julkisen hallinnon API-periaatteiksi

1.1 Tarjoa ja hyödynnä tietoja pääsääntöisesti ohjelmointirajapintojen kautta

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Organisaation toimintaprosesseilla tärkeää olla selkeät omistajat. Omistaja edistää tietoaaineistojen laajaa hyödyntämistä prosessissa sekä luo vaatimuksia koskien tietoaaineistojen rajapintoja. Omistaja on oikea taho osoittamaan myös tietojen luovutuksia ja muita tietosuoja-asioita koskevat rajat organisaatiossa. Tietoaaineistojen hyödyntämiseen liittyvissä periaatteissa tulisi olla selvät yhtymäkohdat muihin asiaa koskeviin lakeihin, mm. tiedonhallintalaki ja tietosuoja-asetus.

Tampereen korkeakouluyhteisössä tiedon hyödyntämistä tukevat toiminta-arkkitehtuuria ja tietoarkkitehtuuria koskeva Kokonaisarkkitehtuurityö sekä järjestelmäintegraatiot keskitetysti toteuttava Integraatiopalvelu.

1.2 Määritä ohjelmointirajapintojen tarjoamiselle ja hyödyntämiselle tavoitteet ja hanki riittävät resurssit

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Strategisella/taktisella tasolla lähtökohtana tulee olla tietosisällön jakaminen, ei pelkästään tietojärjestelmien yhdisteltävyyden tekninen toteutus. Rajapintoja tuotettaessa tulee katsoa tiedossa olevaa käyttötapausta/tavoitetta pidemmälle, jotta rajapintatoteutukset olisivat mahdollisimman yleiskäyttöisiä.

Julkishallinnon API-periaatteissa on tuotu tärkeät teemat tietoarkkitehtuuri, rajapintakehityksen resursointi ja API-hallinta hyvin esiin, vaikka toki vielä melko abstraktilla tasolla.

Tampereen korkeakouluyhteisössä ohjelmointirajapinnat on otettu huomioon Kokonaisarkkitehtuuriperiaatteissa ja ratkaistu keskitetyllä Integraatiopalvelulla.

1.3 Varmista hankinnoissa yhteentoimivuus muiden tietojärjestelmien kanssa

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Tampereen korkeakouluyhteisössä tietojärjestelmien yhteentoimivuusvaatimus on huomioitu Kokonaisarkkitehtuuriperiaatteissa ja sitä toteuttaa keskitetty Integraatiopalvelu, joka ylläpitää järjestelmähankinnoissa käytettäviä integroitavuusvaatimuksia.

Teknisten vaatimusten lisäksi on tarpeen muistaa huomioida myös yhteentoimivuuden edellyttämät semanttiset vaatimukset.

1.4 Edistä sisäistä ja ulkoista yhteistyötä

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

API-periaatteissa on syytä huomioida selvästi sekä API-tuottajat että API-kuluttajat: molemmilla on sekä tarpeita/vaatimuksia että huomioonotettavia velvollisuuksia. Myös muut tietojen käsittelyyn liittyvät prosessiroolit tulee ottaa huomioon, esim. henkilötietojen osalta käsittelijä (processor) ja rekisterinpitäjä (controller). Samoin myös API-rajapintojen ympärillä oleva rooliverkosto (actor network) tulisi kuvata teknisen API-kuvauksen lisäksi.

Tampereen korkeakouluyhteisössä ohjelmointirajapintoihin ja niihin liittyvään integroituun tietoarkkitehtuuriin liittyvää yhteistyötä koordinoi keskitetty Integraatiopalvelu, jonka verkostoon kuuluvat järjestelmäkohtaiset Tietohallinnon järjestelmäarkkitehdit, ydintiedon hallinta, järjestelmäprojektien projektipäälliköt ja ulkoiset integraatioasiantuntijat.

2.1 Kehitä ohjelmointirajapintoja tarvelähtöisesti

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Taktisella tasolla tulisi linjauksissa huomioida organisaatioiden erilaiset kypsyystasot ja sovittaa periaatteet järjestelmäkohtaisesta perustasosta tietosisältölähtöiseen tavoitetasoon.

2.2 Määritä ohjelmointirajapintojen tarjoamiseen ja hyödyntämiseen liittyvät roolit, tehtävät, vastuut ja toimintamallit.

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Kuka rajapintojen tarjoamista organisaatiossa johtaa? Tiedon omistajuus on keskeinen määriteltävä asia ennen muita toimenpiteitä.

Julkishallinnon API-periaatteet linjaustasoisena OK, mutta jatkossa käytännön esimerkkejä sisältävät parhaat käytännöt -työohjeet olisivat tärkeä lisä.

2.3 Kuvaa ohjelmointirajapintojen muodostama kokonaisuus

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Rajapintojen kokonaisuuden kuvaaminen tulee aina huomioida varhaisessa vaiheessa ja hyvät suunnitteluperiaatteet myös top-down tarvitaan. Kokonaisuuden hallinta on oleellista, koska käytännössä tarpeet rajapinnoille tulevat kuitenkin aina yksittäisiltä tarvitsijoilta.

2.4 Tunnista ja hallitse ohjelmointirajapintoihin liittyvät riskit

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Tietoturvaluottuvuudet olisi hyvä olla eriteltyinä periaatteissa kuten myös tietoturvallisen rajapinnan muistilista osana periaatteita. ZeroTrust-arkkitehtuuriperiaatetavoite olisi tarpeen sisällyttää API-periaatteisiin.

3.1 Kehitä ohjelmointirajapinnat avoimilla ja teknologiariippumattomilla standardeilla ja protokollilla

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Periaatteisiin luo sekavuutta, että periaatteet koskevatkin laajasti kaikenlaisia teknisiä järjestelmärajapintoja eivätkä vain moderneja API-tyyppisiä rajapintatoteutuksia.

Periaatteissa voisi huomioida organisaatioiden eri teknologiset kypsyystasot, joihin liittyen voisi olla kohdennettuja teknologia-arkkitehtuurisuosituksia.

3.2 Kuvaa ohjelmointirajapintojen käsittelemät tiedot yhteisten ja yleisten tietomallien mukaisesti

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Rajapintojen pohjana olevien tietomallien suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota tietomallien semanttiseen selkeyteen sisältäen käsitteellisen tason täsmällisyyden.

3.3 Testaa, versio, dokumentoi ja julkaise ohjelmointirajapinnat

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Versionhallinnassa tulee painottaa julkaisujen hallintaa ja versioiden keskinäistä yhteensopivuutta. Rajapintojen versiointi olisi hyvä toteuttaa semanttisesti. Testattavuus tulee olla olennainen osa suunnitteluperiaatteita.

3.4 Seuraa ohjelmointirajapinnoille asetettuja mittareita ja muita ominaisuuksia

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Mittareissa on hyvä huomioida monipuolisesti eri tasot: operatiivinen (tekniset), taktiset (käyttö), strateginen (vaikuttavuus). Asiakastyytyväisyys tulisi olla digitalisaatioajalla (palvelumuotoilu) aina mukana mittaristossa.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Julkishallinnon API-periaatteet ovat tervetulleet ja yleishyödylliset. Linjaukset ottavat kantaa siihen, miten yleisellä tasolla tulisi toteuttaa tietojärjestelmien yhteentoimivuusvaatimuksia. Periaatteiden tukeminen konkreettisilla esimerkeillä (knowledge base) olisi hyvä eri kypsyydet huomioon ottaen.

Tampereen korkeakoulu yhteisölle linjaukset eivät tuo suoraan uutta, mutta Tampereen korkeakoulu yhteisö toiveikkaana odottaa, että periaatteiden käyttöönotto tulisi helpottamaan yhteistyötä muiden organisaatioiden kanssa.

Periaatteiden jalkautumisen tehostamiseksi voisi suunnitella yleisen kevyen auditoinnin tms., jonka läpäisemällä organisaatio saisi käyttää ”API-periaatteita noudattava toimija” merkkiä?

Törmälä Marjut
Tampereen yliopisto - Tampereen korkeakoulu/Tietohallinto